

Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2024

Tarkastusvaliokunta 8.4.2025

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Jonna Carlson, valvontapäällikkö

Mitä VTV valvoo?

Kuvio 2: Mitä puoluerahoitusvalvonnassa valvotaan?

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista valvottavien yhteisöjen toiminnassa. Tarkastusvirasto toimii myös puoluelain tarkoittaman valtionavustuksen valvojana.

Puolue

Ulkopuolinen tuki

- Ajantasainen ilmoitus jokaisesta 1 500 euron tuesta
- Ajantasaisten ilmoitusten yhteenveto

Vaalirahoitus

- Ennakkoilmoitus suunnitellusta kampanj-rahoituksesta ja kuluista
- Vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen erittely

Puoluetuki

- Tilitys valtionavustuksen käytöstä, jos puolue on saanut valtionavustusta

Tilinpäätösasiakirjat

- Vahvistettu tilinpäätös ja toimintakertomus
- Tilintarkastuskertomus

Puolueyhdistys

Ulkopuolinen tuki

- Ajantasainen ilmoitus jokaisesta 1 500 euron tuesta

Avustuspäätöksessä mainittu puolueyhdistys

Ulkopuolinen tuki

- Ajantasainen ilmoitus jokaisesta 1 500 euron tuesta
- Ajantasaisten ilmoitusten yhteenveto

Vaalirahoitus

- Ennakkoilmoitus suunnitellusta kampanj-rahoituksesta ja kuluista
- Vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen erittely

Puoluetuki

- Tilitys valtionavustuksen käytöstä, jos puolue on saanut valtionavustusta

Tilinpäätösasiakirjat

- Vahvistettu tilinpäätös ja toimintakertomus
- Tilintarkastuskertomus

Puolueen lähiyhteisö

Ulkopuolinen tuki

- Ajantasainen ilmoitus jokaisesta 1 500 euron tuesta
- Erittely saaduista tuista

Tilinpäätösasiakirjat

- Vahvistettu tilinpäätös ja toimintakertomus
- Tilintarkastuskertomus

Kuvio 8: Ilmoitukset ja asiakirjat, jotka valvottavien tulee puoluelain perusteella toimittaa tarkastusvirastoon.

Valvontatehtävässään tarkastusvirasto voi tarkastaa valvottavan tilinpitoa ja varojen käyttöä. Tarvittaessa tarkastusvirasto voi kehottaa valvottavaa täyttämään laista johtuvat velvollisuutensa.

Valvontakohteet

Taulukko 1: Puoluerahoitusvalvonnan valvontakohteet ja tarkastetut organisaatiot

Puoluevalvonnan valvontakohteet	2023	2024	Tarkastettu vuonna 2024
Eduskuntapuolueet	9	9	9
Muut puolueet	16	8	10*
Puolueiden piirijärjestöt	113	113	8
Puolueiden naisjärjestöt	7	7	0
Puolueiden lähiyhteisöt	13	13	9
Yhteensä	158	150	36

*Tarkastettu seitsemän puolerekisteristä eduskuntavaalien 2023 jälkeen poistettua puoluetta.

Puolurekisteristä poistetut puolueet

2023

2024

Eläinoikeuspuolue r.p.*

Sinimusta Liike r.p.

Feministinen puolue r.p.

Kansalaisliitto r.p.

Kansalaispuolue r.p.

Korjausliike r.p.

Liberaalipuolue - Vapaus valita r.p.**

Piraattipuolue r.p.

Seitsemän tähden liike r.p.

Suomen kansa ensin r.p.

* Merkitty uudelleen puolurekisteriin 8.10.2024.

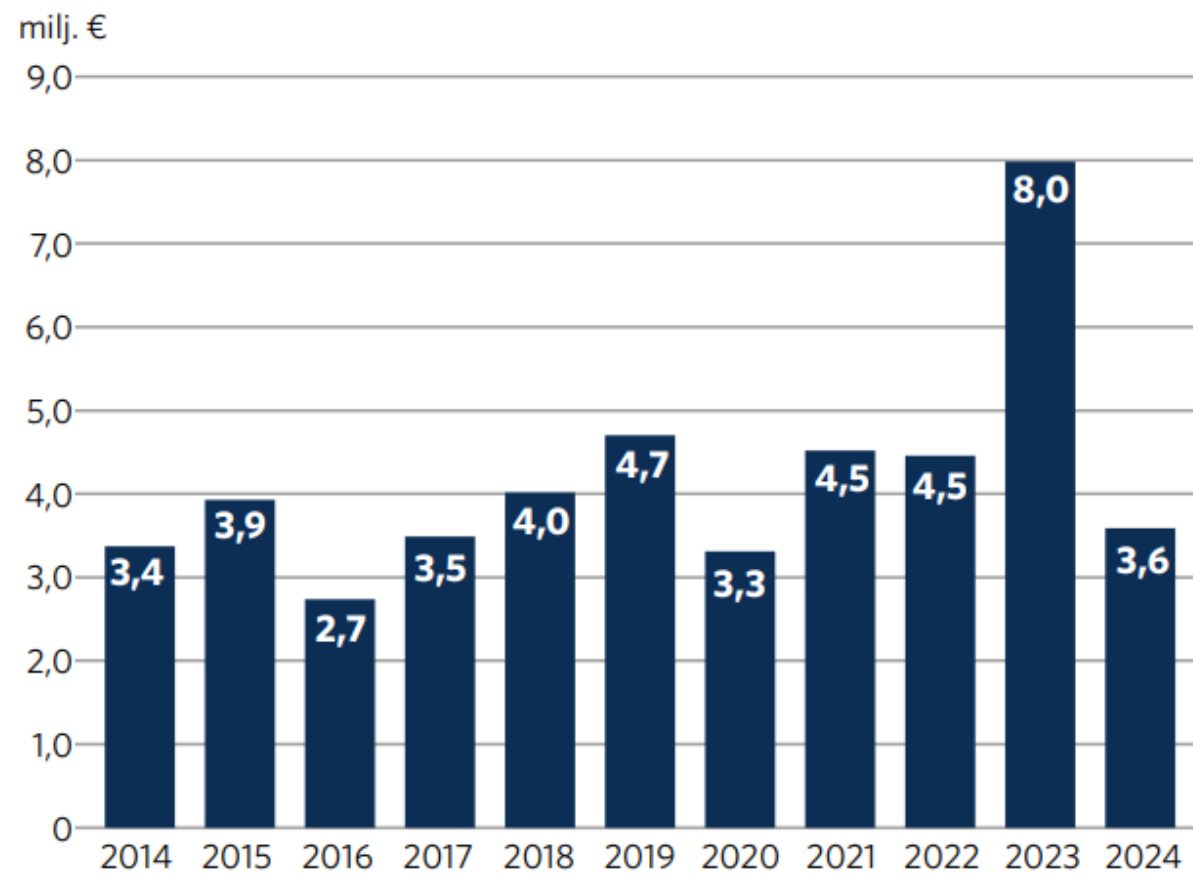
** Merkitty uudelleen puolurekisteriin 30.1.2024.

Valvonnan keskeiset havainnot vuoden 2023 valvonnasta

Ulkopuolista rahoitusta ilmoitettiin runsaasti takautuvasti tarkastuksen aikana

- Vuonna 2024 tukisuorituksia ilmoitettiin tarkastusviraston ylläpitämässä verkkopalvelussa yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa (7,1 milj. vuonna 2023).
- Valvottavat voivat tehdä ajantasaisia ilmoituksia vastaanotetusta tuesta myös takautuvasti. Valvottavat lisäsivät, korjasivat ja täydensivät ajantasaisia ilmoituksia ja ilmoitusten yhteenvetoja tarkastuksen aikana. Tarkastuksen aikana ilmoitusrekisteriin lisättiin ajantasaisia ilmoituksia takautuvasti 963 000 euron edestä.

Kuvio 6: Puoluerahoituksen ilmoitusrekisteriin ilmoitetut tuet (ajantasainen ilmoitus) vuosina 2014–2024.

Valvonnassa havaittiin puutteita

- puoluelain mukaisia asiakirjoja, tilityksiä ja tietoja puuttui ilmoitusrekisteristä. Puutteita korjattiin valvonnan aikana.
- Aiempien vuosien tavoin valvottavien tarkastusvirastolle toimittamien tilinpäätösten sisältö ja laajuus vaihtelevat. Sen sijaan valtionavustustilitysten laatu ja yhdenmukaisuus tilinpäätöksessä esitettyyn on parantunut
- Erityisiä haasteita aineistojen toimittamisessa on pienpuolueilla. Vuonna 2024 kaikki suunnitellut tarkastukset vietiin läpi suunnitellusti, vaikka joukossa oli useita puolerekisteristä poistettuja puolueita. Osassa pienpuolueista toiminta on loppunut pysyvästi ja ne on yhdistyksinä lakkautettu tai toiminta on päättynyt konkurssiin. Puuttuvia aineistoja on tyypillisesti myös sellaisilla toimijoilla, jotka ovat aloittaneet toimintansa vasta hiljattain.

Keskeiset havainnot valtionavustuksen käytön valvonnasta

Puoluetuen valvonnan havainnot

- Puolueet olivat pääsääntöisesti tehneet sopimukset vuoden 2023 puoluetuen siirtämisestä valtionavustuslain 7 §:n mukaisesti niiden piirijärjestöjen, naisjärjestöjen ja muiden tahojen, kuten osakeyhtiöiden kanssa. Sopimusmenettelyissä havaittiin vain pienimuotoisia puutteita.
- Valtionavustustilitykset ja valtionavustuksen siirtäminen puolueelta sen jäsenyhdistyksille oli tehty asianmukaisesti.
- Vuoden 2024 valvonnassa havaittiin vain yksittäisiä puutteita valtionavustustilityksissä.

Osakeyhtiöille siirretty valtionavustus

- Eduskuntapuolueet ovat jo useiden vuosien ajan siirtäneet osan puoluetuesta esimerkiksi puolueen lehteä julkaisevalle osakeyhtiölle. Puolueet ovat viimeisen kolmen vuoden aikana siirtäneet valtionavustusta eteenpäin osakeyhtiöille noin 4 miljoonaa euroa vuosittain.
- Tarkastuksessa käytiin läpi Keskustapuolueen ja Suomenmaan Kustannus Oy:n, Kansallisen kokoomuksen ja Kansalliskustannus Oy:n, Vasemmistoliiton ja Kansan Uutiset Oy:n sekä Suomen Sosialidemokraattisen puolueen ja Kustannus Oy Demokraatin välisiä valtionavustusmenettelyjä
- Kaikki edellä mainitut puolueet olivat tehneet asianmukaiset sopimukset valtionavustuksen edelleen siirtämisestä kustannusosakeyhtiöille. Puolueilla oli myös asianmukaiset menettelyt valtionavustuksen käytön valvontaan ja ne toteuttivat valvontatoimenpiteitä. Tarkastuksissa ei havaittu valtionavustusehtojen vastaista valtionavustusvarojen käyttöä.

Eteenpäin siirretyt valtionavustukset

Taulukko 7: Muille kuin valtionavustuspäätöksessä mainituille organisaatioille edelleen siirretyt valtionavustukset vuosina 2020–2023.

Organisaatio	2020, €	2021, €	2022, €	2023, €
Kansallinen Kokoomus r.p.	1 805 004	1 587 500	1 261 670	1 508 330
Kansalliskustannus Oy	1 805 004	1 587 500	1 261 670	1 508 330
Liike Nyt r.p.	0	0	1 000	0
Liikkeen Nuoret ry	0	0	1 000	0
Perussuomalaiset r.p.	1 999 405	2 032 334	2 163 334	1 942 675
Jyväskylän seudun perussuomalaiset	4 000	0	0	0
Perus-Äijät ry	8 000	5 000	0	1 462
Peruspuurtaajat ry	8 000	0	0	2 708
Perussuomalainen Nuoriso ry	46 071	174 000	270 000	308 511
Suomen Perusta -säätiö s.r.	100 000	100 000	0	130 000
Suomen Keskusta r.p.	916 667	876 667	946 667	749 997
Suomenmaa Kustannus Oy	916 667	876 667	946 667	749 997
Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p.	58 740	58 740	63 240	58 740
Kristdemokraterna i Finland (KD) Svenska Organisation rf	19 580	19 580	19 580	19 580
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret ry	39 160	39 160	43 660	39 160

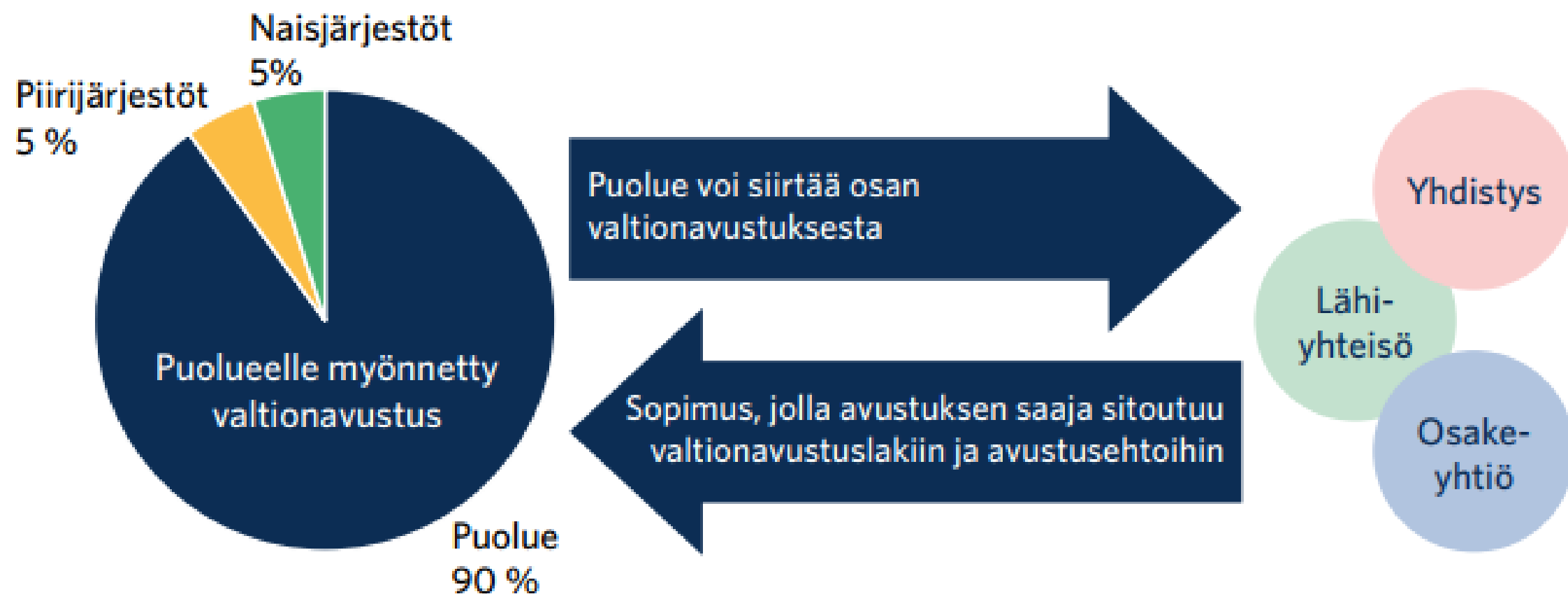
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.	962 000	998 000	950 000	945 00
Arbetsförlaget Ab	83 000	83 000	83 000	83 000
Finlands svenska unga socialdemokrater FSUD rf	0	2 000	0	0
Helsingin sos dem nuorisoyhdistys ry	0	5 000	0	0
Kaakkois-Suomen Demarinuoret ry	0	8 500	0	0
Kristilliset Sosialidemokraatit ry	5 000	5 000	5 000	0
Kustannus Oy Demokraatti	800 000	800 000	800 000	800 000
Lounais-Suomen Sosialidemokraattiset nuoret ry	0	7 000	0	0
Länsi-Suomen Sosialidemokraattiset nuoret ry	0	8 000	0	0
Osuuskunta Kansanvalta	50 000	50 000	50 000	50 000
Pohjois-Suomen Demarinuoret PSDN ry	0	3 000	0	0
Savo-Karjalan Demarinuoret ry	0	8 500	0	0
Sosialidemokraattiset Nuoret ry	8 000	0	0	0
Sosialidemokraattiset Opiskelijat - SONK ry	16 500	12 000	12 000	12 000
Uudenmaan Demarinuoret ry	0	6 000	0	0
Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.	0	0	0	0
Vasemmistoliitto r.p.	408 906	408 956	408 906	358 936
Kansan Uutiset Oy	388 906	388 956	388 906	338 936
Kansan Tahto Oy	20 000	20 000	20 000	20 000
Vihreä liitto r.p.	85 000	0	0	0
Vihreä Lanka Oy	85 000	0	0	0
Yhteensä	6 236 222	5 962 197	5 794 817	5 563 678

Venäjän ja Valko-Venäjän vastaiset pakotteet

- Euroopan unioni on asettanut useita pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää vastaan Venäjän aloitettua hyökkäyksen Ukrainaan helmikuussa 2022. Talouspakotteiden avulla pyritään heikentämään Venäjän kykyä rahoittaa sotaa. Ne kohdistuvat hyökkäyksestä vastuussa olevaan poliittiseen, sotilaalliseen ja taloudelliseen eliittiin.
- EU pakotteet on kirjattu myös valtionavustusten sopimusehtoihin. Puoluetuen sopimusehtoihin on kirjattu vuodesta 2023 alkaen, että valtionavustusta saavan tahon tulee varmistua, ettei mitään varoja tai taloudellisia resursseja mene suoraan eikä välillisesti pakoteluettelossa lueteltujen tahojen saataville tai hyödynnettäväksi.
- Tarkastusvirasto pyysi kaikilta valtionavustusta saavilta puolueilta selvitystä siitä, miten ne ovat varmistuneet pakotteiden noudattamisesta.
- Useat puolueet ilmoittivat, että ne tekevät yhteistyötä kotimaisten ja yleisesti tunnettujen tahojen kanssa. Puolueiden näkemysten mukaan myös pankkien toiminta pakotteiden toimeenpanemiseksi vähentää riskejä sille, että taloudellisia resursseja menisi pakotelistatuille tahoille. Tarkastuksessa saatujen tietojen mukaan puolueet myös tekevät tarkastuksia tarvittaessa ja ne ovat edellyttäneet sopimuskumppaneilta erillisiä vakuutuksia siitä, että ne eivät ole pakotteiden piirissä.

Venäjän ja Valko-Venäjän vastaiset pakotteet

- Vastuu sopimuskumppaneita, alihankkijoita, siirron saajia, yhteistyökumppaneita ja edunsaajia koskevien pakotteiden selvittämisestä ja tietojen oikeellisuudesta on avustuksen saajalla.
- Toimittajan vakuutus ja valtionavustuksissa siirron saajan vakuutus eivät poista hankinnoissa avustuksen saajan vastuuta, vaan avustuksen saajan on tarvittaessa pyydettävä lisäselvitystä asian varmistamiseksi.
- Valtionavustusta saavien tahojen on suositeltavaa arvioida niiden pakotteiden noudattamiseen liittyviä menettelyjä ja tarvittaessa tarkentaa toimenpiteitä, jotta niiden on mahdollista osoittaa luotettavasti noudattavansa valtionavustuspäätöksen ehtoja.
- Ei tehty pistokokeita.

Kuvio 11: Puoluetuen jakautuminen ja puoluetuen siirto

Puoluetukea vastaanottavien tahojen tulee perehtyä puoluelakiin ja sitä täydentäviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä valtionavustuspäätökseen ja sen ehtoihin ja noudattaa niitä.

Niiden tulee kyetä todentaa vuosittain, että puoluetuki on käytetty valtionavustuspäätöksessä, valtionavustuslaissa ja talousarviossa mainittujen ehtojen mukaisesti.

Puoluevalvonnan rajoitteet

Lainsäädännölliset rajoitteet

- Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella puolueet, avustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia oli vuonna 2024 yhteensä 150. Rajaus jättää valvonnan ulkopuolelle suurimman osan puolueyhdistyksistä.
- Lainarahoitus
- Tarkastusviraston niukat tietojensaantioikeudet (vertailutiedot)
- Rajatut mahdollisuudet uhkasakon käyttöön.
- Sanktioiden puuttuminen.

Kiitos!

Tack!